

ОСНОВНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНИХ ІГОР

У даній статті розглядаються особливості професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури в процесі проведення занять із спортивних ігор.

Ключові слова: модернізація, фізична культура, професійна підготовка, майбутній фахівець, учитель фізичної культури, організація спортивних ігор.

Жигadlo Г.Б. Основные направления модернизации профессиональной подготовки будущих учителей физической культуры к организации спортивных игр. В данной статье рассматриваются особенности профессиональной подготовки будущих специалистов физической культуры в процессе проведения занятий по спортивным играм.

Ключевые слова: модернизация, физическая культура, профессиональная подготовка, будущий специалист, учитель физической культуры, организация спортивных игр.

Zhygadlo G.B. Main directions of modernization of training future teachers of physical culture in the organization of sports. This article discusses the features of professional training of future specialists of physical culture in the process of training for sports games. Perfection of preparing of future teacher as a basic modernization's of process of higher athletic education, consists in a transition from traditional (knowledge – informational) to the innovation (self-oriented) system of education; strengthening of culture oriented preparing of future teachers; to renewal maintenance of education by the change of betweenness by knowledge and activity; reorientation of aim and criteria of quality of pedagogical activity in direction of development of professional competence and by teaching totality of educational competences. The main directions of modernization of process of preparing specialists on a physical culture are: correction of structure of maintenance of studies; forming of teacher's and student's readiness of realization of modern conceptions and strategic having a special purpose of studies; introduction of technology approach of organization and building of educating process; development of the professional meaningful special capabilities of students on basic of development them cognize reasons. The basic of aim of reason modernization of process of preparing specialists on a physical culture there is quality new level of their preparedness. Effective realization of this setting is provided complex step of transformation of education process, organization of it at the level of pedagogical technology guarantees the achievement of plane result. The successful decision of problem of modernization of higher athletic education is impossible without complex researches in such science spheres, as pedagogics, akmeology, psychology and sociology. E.L. Mozhaev marks that on the modern stage of reformation of the system of education is necessity of building model of activity of teacher of physical culture, without what is difficult to define maintenance of study process and predict their results in higher establishments of education. An important value in the perfection systems of prepaid specialists on higher athletic education has development of new approaches of maintenance and organizations of study process, that provide for and stimulate increasing activity of students at acquisition of professional of meaningful knowledge, abilities, skills.

Key words: modernization, physical education, vocational training, the future specialist teacher of physical culture, organization of sports.

Постановка проблеми. В результаті інноваційної педагогічної діяльності виникають нові або модернізуються давні педагогічні ідеї: гуманізації та гуманітаризації освіти, цілісності і єдності педагогічного процесу, демократизації освіти, співпраці і ненасильницької взаємодії та ін. Необхідно не вдосконалювати існуючу традиційну систему професійної підготовки, а здійснювати перехід до нової парадигми освіти. Перед системою вищої освіти постають завдання, пов'язані не тільки із задоволенням поточних потреб економіки країни у кваліфікованих кадрах, а й з інтеграцією у світовий освітній простір [1, с. 47]. Потрібно забезпечити якість навчання на основі збереження фундаментальності, престижності, конкурентоспроможності, відповідності актуальним і перспективним потребам особистості та суспільства щодо інноваційного оновлення освітньої галузі.

В.І. Лях, стверджує, що необхідна докорінна перебудова підготовки вчителя фізичної культури у вищих навчальних закладах за рахунок підвищення питомої ваги психологічних і педагогічних дисциплін у загальній програмі підготовки вчителів шляхом оволодіння студентами системою ідей і методів у вирішенні різноманітних психолого-педагогічних завдань, що дають змогу розвинути у них професійно важливі особистісні якості (уміння висловити свої переживання та прагнення, здатність розуміти інших людей, поважати їх індивідуальність, спостережливість, чуйність тощо) [5, с. 7–8].

Перебудова навчального процесу у ВНЗ потребує переходу від пасивних, головним чином лекційних, до активних групових та індивідуальних форм роботи, самостійної пошукової діяльності студентів, що дає можливість здійснювати підготовку вчителя з вираженою індивідуальністю, здатного організувати діяльність учнів у різних умовах [5, с. 7–8]. Автор зазначає, що необхідно уточнити зміст спеціальних, суспільних і гуманітарних дисциплін та їх співвідношення між собою з позиції гуманізації школи, диференціації та індивідуалізації в навчанні й вихованні [5, с. 8]. О.Є. Олексик стверджує, що основними напрямками вдосконалення загально педагогічної підготовки вважаються: зміна принципів підготовки вчителя (особистісна зорієнтованість навчального процесу, сумісна творча співпраця викладача і студента, розкриття перспективи підготовки та самопідготовки), удосконалення структури (з метою забезпечення єдності, систематичності, неперервності професійного становлення); удосконалення змісту педагогічних дисциплін; удосконалення систем управління; упровадження в навчальний процес різноманітних методів, прийомів і засобів навчання (різних видів самостійної роботи, систем дослідницьких завдань теоретичного і практичного характеру, розв'язання педагогічних ситуацій, використання педагогічних ігор, аналіз педагогічного досвіду тощо); індивідуалізація навчального процесу [7, с. 7]. В.О. Магін зазначає, що провідними напрямками розвитку вищої освіти в галузі фізичної культури і спорту в контексті ідей сучасної парадигми освіти є: створення умов для практичної реалізації основної мети вищої педагогічної освіти в галузі фізичної культури та спорту – підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі фізичної культури і спорту, компетентних і мобільних у своїй сфері діяльності, готових до постійного професійного зростання, конкурентоспроможних на ринку праці; удосконалення змісту вищої педагогічної освіти галузі фізичної культури і спорту, який повинен відображати нові вимоги до майбутніх учителів фізичної культури; розробка та апробація інноваційних технологій фізичної культури і включення найбільш ефективних у зміст як вищої, так і загальної середньої та середньо-спеціальної освіти в галузі фізичної культури і спорту; здійснення постійної взаємодії з органами управління освітою, охороною здоров'я, фізичною культурою і спортом, загальноосвітніми установами, освітніми закладами фізичної культури і спорту з метою вироблення єдиної стратегії щодо практичної реалізації ідей нової освітньої парадигми в освітню практику, і в першу чергу, ефективних інноваційних технологій; розробка, апробація та реалізація інноваційних форм і методів організації позакласної та позашкільної оздоровчо-виховної роботи майбутніх учителів фізичної культури.

Організація дослідження. О. В. Тимошенко зараховує до загальних критеріїв оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури такі: “досягнення максимально можливих для конкретних умов результатів професійної підготовки фахівця; виконання нормативів часу, який відводиться на професійну підготовку в цілому і на проведення аудиторних занять зокрема; максимальна відповідність результатів соціально обумовленим цілям, поставлених суспільством перед вищою школою” [8, с. 24]. Удосконалення підготовки майбутнього вчителя як основи модернізації процесу вищої фізкультурної освіти, на думку А.М. Кулікова, полягає у переході від традиційної (знання-інформаційної) до інноваційної (особистісно орієнтованої) системи освіти; посиленні культурологічної спрямованості підготовки майбутніх педагогів; оновленні змісту освіти шляхом зміни співвідношення між знаннями і діяльністю; переорієнтації мети і критеріїв якості педагогічної діяльності в напрямі розвитку професійної компетентності й оволодіння сукупністю освітніх компетенцій [2, с. 62].

Основними напрямками модернізації процесу підготовки фахівців з фізичної культури, як зазначає Б.Ф. Курдюков, є: корекція структури змісту навчання; формування готовності викладачів і студентів до реалізації сучасних концепцій і стратегічних цільових установок навчання; упровадження технологічного підходу до організації і побудови цілісного навчального процесу; розвиток професійно значущих спеціальних здібностей студентів на основі розвитку їх пізнавально-спонукальних мотивів [3, с. 9]. Автор зауважує, що основною цільовою установкою модернізації процесу підготовки фахівців з фізичної культури є якісно новий рівень їх підготовленості [3, с. 9]. Ефективна реалізація цієї установки забезпечується комплексним підходом до перетворення цілісного навчального процесу, організація якого на рівні педагогічної технології гарантує досягнення планованого результату. Успішне вирішення проблеми модернізації вищої фізкультурної освіти неможливе без комплексних досліджень у таких наукових сферах, як педагогіка, акмеологія, психологія і соціологія [3, с. 9]. Є.Л. Можаяєв зазначає, що на сучасному етапі реформування системи освіти очевидно є потреба розробки моделі діяльності

вчителя фізичної культури, без якої важко визначити зміст навчального процесу й прогнозувати його результати у вищих закладах освіти. Важливе значення в удосконаленні системи підготовки фахівців з вищою фізкультурною освітою має розробка нових підходів до змісту й організації навчального процесу, що передбачають і стимулюють наростаючу активність студентів при набутті професійно значущих знань, умінь, навичок. Перебудова педагогічного процесу у фізичному вихованні полягає в підвищенні соціокультурної цілеспрямованості професійної підготовки, в посиленні мотивації занять фізичною культурою і спортом, у зміщенні акценту з цінностей кінцевого результату у вигляді знань і умінь на цінності самозміни й саморозвитку; в застосуванні активних і творчих форм і методів навчання [6, с. 91]. В.П. Чаплигін вважає, що інтенсифікація навчального процесу на основі активізації студентів та покращення управління їх пізнавальною діяльністю являє собою один із способів вирішення проблеми підвищення ефективності та якості підготовки фахівців. Нова якість підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту потребує оновлення технології та введення засобів, методів розвитку пізнавальної самостійності, професійної рефлексії та необхідних компетенцій [9].

Поліпшення якості підготовки фахівців з фізичної культури та спорту В.Г. Левченко вбачає в оволодінні системними підходами визначення змісту фізичного виховання, реалізації інтеграційного підходу до пізнання федеральних і регіональних проблем та вивченні регіональних і соціальних умов професійної діяльності. Підвищення якості підготовки сучасних фахівців у галузі фізичної культури та спорту можливе за таких умов, як: науково обґрунтована побудова освітнього процесу та його змісту у вищому навчальному закладі, орієнтованого на підготовку висококомпетентнісних випускників; розробка критеріїв оцінки основних компетенцій фахівців у галузі фізичної культури та спорту; широке використання інтерактивних методів і сучасних технологій навчання [4, с. 32].

Основна ідея модернізації процесу професійної підготовки фахівців з фізичної культури та спорту, на думку Л.Г. Чернишова [10], полягає в тому, щоб, як мінімум, створити умови, які дадуть змогу студентам у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу розвивати креативне мислення, творчо осмислювати й освоювати інноваційні технології фізичного виховання, а як максимум – створити життєздатну педагогічну систему, засновану на інноваційних технологіях науково-педагогічної освіти. Процес модернізації є перспективним за такими напрямками, як: підготовка (з певними скороченнями за кількістю) фахівців з масових видів спорту та фізичної культури; створення нових, нетрадиційних напрямів і видів фізичної активності (у формі клубних та індивідуальних занять), що відповідають валеологічним, психологічним, культурологічним потребам людського тіла й особистості [10]. Відповідно до наявних на даний момент теоретичних передумов, перебудова вищої фізкультурної освіти, на думку С.В. Мединського, “може бути здійснена на основі реалізації концепції професійно-діяльничої підготовки студентів, методика і зміст якої повинні відповідати таким принципам: орієнтації на практичну діяльність за фахом – визначатися системою знань і умінь, необхідних для вирішення навчально-виховних, навчально-тренувальних завдань; педагогізації – надання переваги для вивчення навчального матеріалу настільки, наскільки це необхідно надалі для досить ефективного навчання учнів; цілісного уявлення про особистість фахівця фізичної культури як професійно-педагогічного мислителя, гуманіста, який володіє сучасними спеціальними знаннями і педагогічними вміннями передачі їх вихованцям; єдності теоретичної і практичної підготовки, їх інтеграції; формування творчої активності студентів у процесі навчання; послідовної реалізації дидактичної теорії у рамках спеціальних дисциплін; поширення передового новаторського досвіду; активності і самовиховання, які формуються з урахуванням результатів професійного зростання студентів, зумовленого внутрішніми рушійними силами особистості, самостійної роботи з оволодіння знаннями”. Узагальнення результатів проведення науково-дослідної роботи дало змогу розробити основні напрями модернізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивних ігор (рис. 1), які передбачають:

- удосконалення змісту професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з урахуванням особливостей організації спортивних ігор;
- зорієнтованість навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах на професійну підготовку майбутніх учителів фізичної культури; упровадження активних і проблемних методів навчання в навчальний процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури;
- застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивних ігор;
- спрямування зусиль професорсько-викладацького складу на розвиток пізнавальної активності

майбутніх учителів фізичної культури;

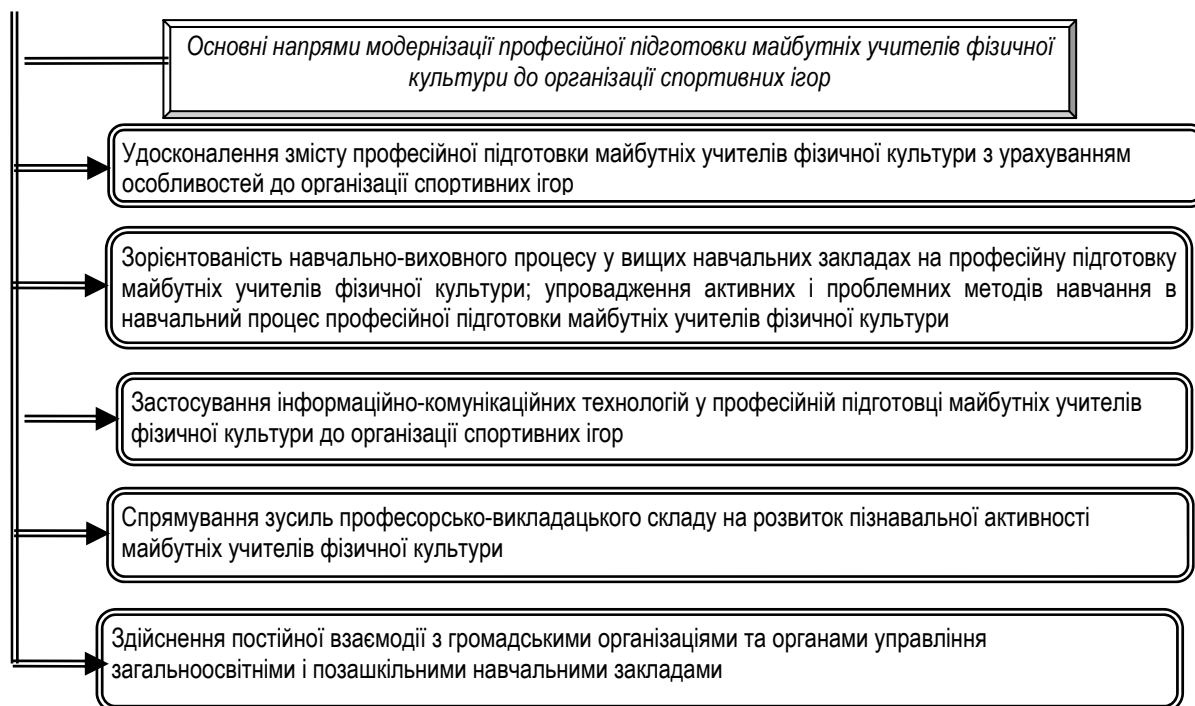

Рис. 1. Основні напрями модернізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивних ігор

– здійснення постійної взаємодії з громадськими організаціями та органами управління загальноосвітніми і позашкільними навчальними закладами.

ВИСНОВОК. Таким чином, модернізація вищої фізкультурної освіти повинна набувати випереджального неперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються у сфері фізичної культури та спорту. Розроблено основні напрями модернізації професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації спортивних ігор.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костюченко В.Ф. Государственные стандарты высшего профессионального образования в области физической культуры и спорта третьего поколения: какими им быть? / В.Ф. Костюченко, А.В. Минаев, Е.Ф. Орехов, В.С. Степанов // Теория и практика физической культуры. – 2006. – № 12. – С. 46–52.
2. Куликов А.М. Модернизация системы активного здоровья формирования подрастающего поколения / А.М. Куликов, В.В. Рыбаков, С.А. Ярушин // Теория и практика физической культуры. – 2010. – № 1. – С. 60–65.
3. Курдюков Б.Ф. Теория и методология модернизации процесса профессиональной подготовки специалистов физической культуры в системе высшего образования : автореф. дис. на соискание уч. степени д-ра пед. наук : спец. 13.00.08 – теория и методика профессионального образования / Б.Ф. Курдюков. – Краснодар, 2004. – 36 с.
4. Левченко В.Г. Среднее профессиональное образование: смысл происходящего и контуры будущего / В.Г. Левченко // Специалист. – 1999. – № 8. – С. 31–35.
5. Можаяев Э.Л. Состав и структура личностного потенциала как результат профессиональной подготовки педагога по физической культуре / Э.Л. Можаяев // Теория и практика физ. культуры. – 2009. – № 10– С. 91–98.
6. В.И. Лях, Г.Б. Мейксон, Л.Б. Кофман // Теория и практика физической культуры. – 1996. – № 1. – С. 5–10.
7. Олексик О.Є. Активізація пізнавальної діяльності студентів у процесі загально педагогічної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорії та методики професійної освіти. – К., 2005. – 22 с.
8. Тимошенко О.В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / О.В. Тимошенко. – К., 2009. – 38 с.
10. Чернышева Л.Г. Модернизация высшего профессионального образования в области физической культуры и спорта / Л.Г. Чернышева // Педагогические науки. – 2006. – № 7. – С. 95–97.